

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA SZCZECIN
z dnia 2025 r.**

**w sprawie przyznania Gminie Wyznaniowej Żydowskiej w Szczecinie dotacji celowej
na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym
do rejestru zabytków**

Na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 r. poz. 1292, 1907), § 13 ust. 1 uchwały nr XXIV/720/20 Rady Miasta Szczecin z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub ujętym w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze miasta Szczecina (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2020 r. poz. 5756, z 2021 r. poz. 926, z 2023 r. poz. 5546, z 2024 r. poz. 2517, 4261) **Rada Miasta Szczecin uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyznaje się dotację w łącznej wysokości 194 000 zł (słownie: sto dziewięćdziesiąt cztery tysiące zł) dla Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Szczecinie, na wykonanie zabezpieczających prac konserwatorskich przy zabytkowych macewach, pochodzących z cmentarza żydowskiego przy ul. Ojca Beyzyma w Szczecinie.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Szczecin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Przyznanie dotacji celowej z przeznaczeniem na wykonanie zabezpieczających prac konserwatorskich przy zabytkowych macewach, pochodzących z cmentarza żydowskiego przy ul. Ojca Beyzyna w Szczecinie uzasadnione jest wartością zabytku, stopniem zachowania oryginalnych macew oraz obecnym stanem rozproszenia zabytków sztuki sepulkralnej, pochodzących z zabytkowego cmentarza.

Wniosek Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Szczecinie przeszedł pozytywną weryfikację formalną oraz został pozytywnie oceniony pod względem merytorycznym przez powołaną przez Miejskiego Konserwatora Zabytków Komisję ds. rozpatrzenia wniosków o przyznanie dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, złożonych na 2025 rok.

Cmentarz żydowski położony pomiędzy ulicami: Ojca Beyzyna, Jacka Soplicy, Maksyma Gorkiego, Stanisława Leszczyńskiego wraz z budynkiem dawnej administracji cmentarza, zadrzewieniem oraz zachowanymi nagrobkami i relikami nagrobków (macew) położony w Szczecinie, jest wpisany do rejestru zabytków woj. zachodniopomorskiego pod nr rej. A-2068 (dec. wkwz znak: DZ.5130.01.2024.AR z dnia 18.01.2025 r.).

Cmentarz żydowski w Szczecinie przy ul. Ojca Beyzyna założono w 1821 r. dla mieszkańców Szczecina wyznania mojżeszowego. Teren cmentarza, który początkowo liczył 173 m kw., systematycznie powiększono - w 1877 i 1891 r., a po raz ostatni w 1916/1917 r. Główne wejście znajdowało się od ul. Ojca Beyzyna przy budynku administracyjnym cmentarza. W 1899 r. w części południowo-wschodniej postawiono duży dom przedpogrzebowy, który podczas pogromu listopadowego (09/10.11.1938) został całkowicie spalony i do końca 1938 r. rozebrany. Nekropolia nie uległa większym zniszczeniom podczas II wojny światowej. W lipcu 1946 r. zarząd nad cmentarzem został przekazany Żydowskiej Kongregacji Wyznaniowej w Szczecinie, jednak bez prawa grzebania na nim zmarłych. Ostatni pochówek na terenie cmentarza odbył się w 1962 r., zaniedbany cmentarz zlikwidowano ostatecznie po 1982 r. W listopadzie 1988 r. na terenie cmentarza, przy skrzyżowaniu ulic Soplicy i Gorkiego, odsłonięto pomnik zaprojektowany przez Zbigniewa Abrahamowicza złożony z jedenastu macew. Pozostałe macewy przekazano Zarządowi Miasta i sprzedano do różnych zakładów kamieniarskich. Obecnie zidentyfikowano i zinwentaryzowano 123 macewy pochodzące z cmentarza żydowskiego. Część z nich, po przewiezieniu z Polic, tymczasowo zdeponowanych jest na terenie Cmentarza Centralnego w Szczecinie, a pozostała część zalega w składzie Zakładu Usług Komunalnych przy ul. Harcerzy.

Zarówno stan zachowania macew jaki i warunki ich przechowywania są nieodpowiednie, co może skutkować przyspieszonym niszczeniem cennej substancji zabytkowej obiektów sztuki sepulkralnej, integralnie związanych z zabytkowym cmentarzem żydowskim. W ramach prac zabezpieczających przewiduje się przewiezienie wszystkich nagrobków na teren cmentarza żydowskiego, wykonanie konserwacji technicznej nagrobków, budowę wiat zabezpieczających wraz z ekspozytorami, ustawienie tablic informacyjnych oraz konserwację istniejącego pomnika.

Przyznana dotacja pozwoli na przeprowadzenie niezbędnych prac konserwatorskich polegających na odpowiednim zabezpieczeniu substancji zabytkowych elementów nagrobnych, do czasu kompleksowej rewaloryzacji cmentarza, w tym wykonania lapidarium, elementów kommemoratywnych, remontu alejek oraz pielęgnacji zieleni parkowej.